

ויזרע יצחק

שנה ט'

פורים

יד' אדר תשע"ז

יוצא לאור ע"י מדרשת

"ויזרע יצחק"

ע"ש יצחק בן חמו בר אסתר ז"ל

"משנכנס אדר מרבין

בשמחה" (תענית כט.)

הגיגים לפורים

"אל המשתה אשר אעשה להם" (אסתר ה' ה')

אמרו חז"ל בגמרא שכוונת אסתר בעריכת המשתה היא לעורר את קנאתו של אחשוורוש שיחשווד בהם ויהרוג את שניהם, "אסביר לו פנים כדי שייהרג הוא והיא" (מגילה טו:), אומר ה"משך חכמה" שכיון שראתה אסתר שבמשתה ראשון עדיין לא עשתה מאומה, כי לא עלה על דעתו של אחשוורוש לקנא כלל, לכן הגדילה את הקנאה ואמרה "אל המשתה אשר אעשה להם", כלומר היא עושה את המשתה לשניהם באופן שווה, בניגוד למה שאמרה במשתה של אתמול "אל המשתה אשר עשיתי לו", לאחשוורוש בלבד. ואכן כך היה.

"ויספר להם המן את כבוד עשרו ורב בניו" (אסתר ה' יא)

"כמה רב בניו? אמר רב: שלשים. עשרה מהם מתו, עשרה מהם נתלו ועשרה אחרים מחזרים על הפתחים" (מגילה טו:). רבי ברוך הלוי אפשטיין מביא ב"תורה תמימה" מקור לקשר בין במילה "רוב" למספר שלושים, על פי מה שאמרו חז"ל: "אמר רב יצחק, אין הפסח נשחט אלא בשלוש כתות של שלושים אנשים" (פסחים טד:), והטעם הוא משום שכתוב: "ברוב עם הדרת מלך" (משלי יד' כח), רואים מכאן שהלשון "רוב" הוא לפחות שלושים, וכיון שכתוב כאן "ורוב בניו" משמע שהיו שלושים, ומאחר שרק עשרה נתלו, למדו חז"ל שעשרה אחרים מתו, ושאר עשרת הבנים היו מחזרים על הפתחים.

"ליהודים היתה אורה ושמחה" (אסתר ז' טז)

"אמר רב יהודה: 'אורה' זו תורה, וכן הוא אומר: 'כי נר מצוה ותורה אור', 'שמחה' זה יום טוב, וכן הוא אומר: 'ושמחת בחגך', 'ששון' זו מילה, וכן הוא אומר: 'שש אנכי על אמרתך', 'ויקר' אלו תפלין, וכן הוא אומר: 'וראו כל עמי הארץ כי שם ה' נקרא עליך ויראו ממך'" (מגילה טז:)

מקשה רבי יהודה צדקה ב"קול יהודה" מדוע כתוב במגילה "ליהודים היתה אורה", והצריכו את חז"ל לפרש שהכוונה ב"אורה" לתורה, לכאורה, היה צריך לכתוב: "ליהודים היתה תורה"? ומתרץ בשם רבי דוד יונגרייז שהטעם הוא "שכעת הרגישו ישראל שהתורה היא אורה". כי תמיד היתה תורה בישראל, אבל לא תמיד הרגישו שאדם בלי תורה הוא כאדם היושב בחושך בלי אור. עתה ראו בעיניהם שהתורה היא אורה, כיון שראו איך יצאה הגזירה הקשה מאת המלך "להשמיד להרוג ולאבד..." ושום עם או ממשלה לא שאלו: מה קורה כאן? מדוע צריך להרוג את תושבי המדינה? מה היה חטאם? אלא כולם היו מוכנים ליום הזה ולא מחו על הגזירה. עד ש"בלילה ההוא נדדה שנת המלך..." ונעשה נס למרדכי שהמלך צוה על המן להרכיב אותו ברחוב העיר וכו'. ואמרו חז"ל: בשעה שבא המן הרשע לקחת את מרדכי להרכיבו על הסוס, היה מרדכי יושב ולומד תורה עם תלמידיו. בראותו את המן חשב מרדכי בליבו שבא להרוג אותו, אמר לתלמידיו שיקראו קריאת שמע כיון שהגיעה השעה להריגה. אמר להם המן: במה אתם עוסקים? אמרו לו: בהלכות מנחת העומר. אמר להם: וכמה היא מנחת העומר? אמרו לו: קומץ אחד. אמר להם: הקומץ שלכם דחה עשרת אלפים ככרי כסף שלי. מכאן למדו עם ישראל שרק בכוח לימוד התורה בטלה הגזירה מעליהם, ואף המן הרשע הודה בזה. וכשראו עם ישראל את כל זה, פתחו ואמרו: "ליהודים היתה אורה", אורה זו תורה. כלומר עתה אנו יודעים שהתורה היא האור של עם ישראל, היא השמירה וההצלה שלנו, וכל גורלנו נתון בלימוד התורה.

"נר ה' נשמת אדם" העלון מוקדש לעילוי נשמת כל מתי ישראל ובכללם:

הרה"ג אליהו דרעי זצ"ל בן סוליקה נלב"ע כג' אייר תשע"ו

אושיק לוי בן שולה ז"ל נלב"ע יב' סיון תשע"ו תנצב"ה

מעוניין לקבל את העלון ישירות לתיבת הדוא"ל שלך? שלח מייל לכתובת: Yossef.Benhamo@gmail.com

העלון מיוסד לעילוי נשמת:

חביבה חיה בנימין בת גורג'יה ז"ל
נלב"ע יא' ניסן תשס"ז

יצחק בנימין בר שורין ז"ל
נלב"ע יג' אדר ב' תשל"ג
תנצב"ה

יצחק בן חמו בר אסתר ז"ל
נלב"ע יג' אדר ב' תשס"ה

"יִבְעוּ וְעִשְׂרִים וּמֵאָה בּוֹדֵינָה" (אסתר א' א)

"אמר רב חסדא בתחילת מלכותו מלך על שבע מדינות, ואחר כך מלך על עוד עשרים ולבסוף על עוד מאה ובסך הכל מלך אחשורוש על מאה עשרים ושבע מדינות" (מגילה יא.)

כותב הגאון מוילנא ב"קול אליהו" בשם המדרש, שמתוך מאה ועשרים ושבע המדינות מאה מהן היו ביבשה ושאר עשרים ושבע המדינות היו איים ביים. ודברים אלו רמוזים במגילת אסתר בפסוק: "וישם המלך אחשורוש מס על הארץ ואיי הים" (אסתר י' א), כי המילה "מס" היא בגימטרייה = 100, וזהו סך כל המדינות שהיו "על הארץ", ועוד כתוב: "ואי" שבגימטרייה = 27 שזהו סך המדינות שהיו על "הים".

"ודתיהם עוונות מכל עם" (אסתר ג' ה)

וכי מה אכפת לו להמן שדת ישראל שונה "מכל עם"? הרי כל עם יש דת שהיא שונה מדתו של חברו. אלא הטענה של המן היא שהדת של שאר העמים היא מתקדמת עם הזמן, וכשצריך לשנות אותה לטובת רוח הזמן, אפשר לשנות וגם לבטל. אבל אצל עם ישראל אין שום שינוי בדת שלהם בהתאם לזמן.

"וישלוו ספרים ביד הרצים בסוסים" (אסתר ז' י)

בספרים ששלח מרדכי כתוב "וישלח" ואילו בספרים ששלח המן כתוב "ונשלח", ונשלוח ספרים ביד הרצים" (אסתר ג' יג) מדוע ההבדל? ראיתי מתרצים שההבדל הוא שכאשר מבקשים "לאבד את כל היהודים" הפעולה נעשית באופן אוטומטי, "ונשלוח", אבל כאשר רוצים לבטל את ההוראה הזו צריך לבצע פעולה של שליחה, "וישלח".

"לקים עליהם להיות עשים את יום ארבעה עשר לחדש אדר" (אסתר ט' כא)

כומר אחד שאל את רבי יהונתן אייבשיץ: "הרי אצל היהודים, כל חג מתקדש בליל החג, שאז אתם מקדשים על היין ועושים סעודה חגיגית. רק בפורים אתם הופכים את הסדר ועורכים את סעודת החג העיקרית ביום הפורים. מה הסיבה לשינוי הזה?" השיב רבי יהונתן: "אף אני אשאל אותך שאלה דומה על מנהגי דתכם, אתם נוהגים לחגוג את כל חגיכם בלילה שאחרי יום החג, ואולם את סעודת חג המולד אתם עושים בלילה שלפניו. מה פשר השינוי?" שתק הכומר ורבי יהונתן המשיך: "אלא שתי השאלות מתורצות זו בזו - פורים בא לנו בגלל גוי, ולכן אנו עושים 'ונהפוך הוא' ונוהגים מנהג גויים, ואילו חג המולד שלכם בא לכם על ידי יהודי, ולכן אתם עושים כמנהג היהודים..."

"לעשות אותם ימי משיחה ושמחה ומשלווה ומשלווה ומונות איש לרעהו ומתנות לאבינים" (אסתר ט' כב)

את חג הפורים מייחדים שלוש מצוות חדשות שאינם קיימות בשאר ימים טובים: א. מצות קריאת המגילה. ב. מצות מתנות לאבינים. ג. מצות משלווה מנות איש לרעהו. ויש כמובן את המצווה הרביעית, "ימי המשיחה ושמחה", אך מצוה זו נוהגת בכל יום טוב. מסביר רבי לוי יצחק מברדיצ'ב ב"קדושת לוי" שביום פורים יש שלוש מעלות שאין בימים אחרים: א. הנס שעשה לאבותינו בימים ההם בזמן הזה, למרות שגם בימים אחרים כגון בפסח היו ניסים, אלא שניסים אלו היו על ידי שינוי הטבע בעוד שהנס בפורים היה במסגרת הטבע. ב. ביום פורים היתה קבלה מוחלטת של התורה כפי שאמרו חז"ל (שבת פח.). ג. ביום זה למדו גדולי ישראל שניתן לקרוע גזר דין שנגזר מלמעלה על שהשתחו לצלם (מגילה יב.), שעל ידי תפלת מרדכי ואסתר ודברי הצומות קרעו את גזר הדין שהיה לרעה ונהפך לטוב, ככתוב: "מיגון לשמחה ומאבל ליום טוב" (אסתר ט' כב). ועל ידי שלוש הדברים הללו קבעו חז"ל את שלוש המצוות, שעל ידי עשיית המצוות פועלים שההארות שהיו בזמן הנס יאירו גם כעת.

"מרדכי היהודי משינה למלך אוזשורוש... דורש טוב לעמו ודובר עילום לכל זרעו" (אסתר י' ג)

אומר הגרי"ז מבריסק שהכתוב מלמד אותנו שאפילו לאחר ש"מרדכי היהודי משנה למלך וגדול ליהודים", בכל זאת מרדכי לא מסתנוור מכך אלא הוא "דובר שלום לכל זרעו", כלומר הוא היה אומר "שלום" - "לכל זרעו" לכל אחד אפילו לילד ולא הרגיש שום פחיתות כבוד בכך.

"מגילה נקראת באזוד עשר" (מגילה ב.)

אומר ה"נעם אלימלך" שמאמר חז"ל "מגילה נקראת באחד עשר" בא לומר שלימוד התורה, שנקראת מגילה, יהיה באחד עשר, שהכוונה היא לתקן את עולם העשייה שהוא העולם אשר בו שולטים הדינים וצריך להמתיק דינים אלו וזה רמוז ב"אחד עשר", דהיינו הדינים וסיטרא אחרא שהוא י"א ומכאן החיוב לומר את י"א סימני הקטורת לפני אמירת משנת "איזהו מקומן" כדי להמתיק בי"א סימני הקטורת את י"א כוחות הדינים של הסטרא אחרא שעל פי הקבלה הם נקראים "עשתי עשר יריעות עיזים".

לרפואת כל חולי עמו ישראל ובכללם: אליהו בן חמו בר אסתר

הארות והערות ניתן להפנות לטלפון: 052-3268315 או בדוא"ל: Yossef.Benhamo@gmail.com

גמ"ח "יד יצחק": מבחר תפילין רש"י (ספרדי, אשכנזי, איטרי) גמ"ח "בית יצחק": ספרים ל"חנוכת בית" ו"ברית יצחק" חוברת הבקשות "מאיר השחר": לימוד פיוטים ובקשות נוסח מרוקו בהדרכת ע"ה יוסף בן חמו מדרשת "ויזרע יצחק": שיעור "דף יומי" בהדרכת ע"ה יוסף בן חמו בית כנסת "שבת אחים" נוה גן פ"ת 21:30-20:30 לבירור פרטים ולהשאלה - טלפון: 052-3268315